Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 27 Sreda, 1. aprila 1936 Leto XI

Ustanovna skupščina „Vzajemnosti"

V nedeljo, dne 29. marca se je zbralo v Ljubljani okrog 70 sodrugov in sodružic, ki so vložili pravila za »Vzajemnost«, ki bo nadaljevala prosvetno delo med delavstvom po razpustu »Svobode«.

Dr. Celestin **Jelenec** je v imenu predlagateljev otvoril skupščino, pozdravil vse zastopnike, predstavnike Delavske zbornice, Strokovne komisije, Cankarjeve družbe, »Prijatelja Prirode« in predstavil zastopnika politične oblasti. S. **Bricelj** je pozdravil zbrane kulturne delavce v imenu strokovno organiziranega delavstva.

Dr. Jelenec je nato razložil glavne značilnosti zvezinih in društvenih pravil. Zveza je nepolitična, njeni člani so pa socialisti. Zveza bo odklanjala vsako politično udejstvovanje. »Vzajemnost« je čista prosvetna organizacija brez sportnih in telovadnih odsekov. Tvorijo jo društva, ki so zase avtonomna, pa vendar tesno povezana s celoto. Ker so dobili vsi delegati že poprej društvena pravila natisnjena in zvezina razmnožena, se je sprejel predlog, da se pravil ne čita. Nato so bila pravila soglasno sprejeta s splošnim in poimenskim glasovanjem. Doslej so bila vložena pri oblasteh pravila za društva v Litiji, Kranju, Tržiču, na Lescah, v Gorjah pri Bledu, v Ljubljani, Zalogu, Kočevju, Zagorju, Trbovljah, Hrastnik I in II, v Celju, v Zabukovci, Libojah, Rog. Slatini, v Ptuju, Slov. Bistrici, Mariboru, Guštanju, na Muti, v Prevaljah, Mežici, Črni in v Starem trgu.

O pristopnini in članarini se je razvila daljša debata o predlogu, ki ga je stavil s. **Štukelj.** V diskusijo so posegli ss. **Beutl, Ule, Kosmos, Presel, Kačar, Godnik, Krč, Tomšič.** Končno se je soglasno sklenilo, da bo pristopnina 5 Din, od česar dobi glavni odbor 4 Din, društvu pa ostane 1 Din, članarina pa znaša 3 Din, od česar dobi glavni odbor 2 Din, društvo 1 Din. Vsako društvo lahko pobira zase doklado na to minimalno članarino. V pristopnini je plačan prispevek za navadno člansko karto, ki jo bo imel vsak član eno leto, po enem letu pa dobi v platno vezano člansko knjižico, ki mu bo hkrati služila kot legitimacija napram vsakomur. Delegati so izrazili željo, da bi vsi člani »Vzajemnosti« dobivali obvezno po znižani ceni **revijo »Svoboda«.** Kakor hitro bo dovolj članov, bo glavni odbor tozadevno zaprosil konzorcij »Svobode«, dotelj pa naj poseben zaupnik v vsakem kraju ali tovarni skrbi za čim večje razširjenje »Svobode«.

Nato so bili soglasno izvoljeni zvezin odbor, nadzorstvo in razsodišče. Zvezin odbor tvorijo: predsednik dr. C. **Jelenec,** prvi podpredsednik Štefan **Pressl** iz Maribora, drugi podpredsednik Angelo **Cerkvenik,** tajnik Ciril **Štukelj,** blagajnik Štefka **Rudolf,** gospodar Jos. **Morette,** odborniki: Rudolf **Simonič,** Vlad. **Okretič,** Teodor **Mravlje,** Ciril **Gogala,** Pavel **Škrl,** Ivan **Breznik** (Trbovlje), Jakob **Vehovc** (Kranj), Viktor **Godnik** (Celje), Štefan **Zalaznik** (Prevalje).

V nadzorstvo so bili izvoljeni ss.: Bogo **Teply** (Maribor), Anton **Prezelj,** Niko **Bricelj,** Kristina **Rakovc** in Fr. **Beutl** (Hrastnik).

V razsodišče: Ivan **Mlinar,** Stane **Likar,** Filip **Uratnik, Čamernik** in **Ropret;** za namestnike J. **Arh** (Zagorje), Fr. **Krč** (Kranj) in Fr. **Gabrijel** (Ptuj).

Končno so stavili razni sodrugi kakor **Ule, Presel, Kosmos, Godnik, Lipoglavškova** i. dr. razne iniciativne predloge glavnemu odboru: da izda »Vzajemnost« nekak manifest ali propagandni letak, da poskrbi za društveni znak, da se pripravijo pravilniki za notranje poslovanje itd. S. **Jelenec** je izrazil posebno zahvalo »Zarji«, ki je uspešno izpolnjevala vrzel po razpustu »Svobode«. Delegati so izrazili željo, da se zdaj po ustanovitvi »Vzajemnosti« urede prijateljski odnošaji z »Zarjo«, ki je na čelu glasbene kulture med delavstvom.

V splošnem navdušenju, da imamo spet »Vzajemnost«, svojo prosvetno matico, se je zaključil ustanovni občni zbor in vsi udeleženci te važne ustanovne skupščine so se potem tudi slikali, da ostane tako živ spomin na ta zgodovinsko važen dogodek v socialističnem gibanju.

Iz notranje politike

Beograd, 28. III. 1936.

Proračun je romal nazaj v Narodno skupščino. V senatu je dobil 4 glasove premalo, da bi obveljal v tej obliki, kakor ga je sklenilo narodno predstavništvo.

Sicer je res, da je dobila vlada pri proračunu že kar precej glasov v senatu. Interpelacijo proti vladni politiki, ki so jo podpisali koncem leta še skoro vsi senatorji in tudi klub je bil do zadnjih dni le en sam, sedaj pa bi že kmalu imela vlada večino v senatu, in tudi novo krščenje je bilo sedaj že številno. Tako, da bi bilo skoro treba posebnega krstitelja — kakor je to zadnji Ošišani jež šegavo napisal. Rodil se je že drugi klub v našem senatu.

Senat pa je zbor najbolj resnih mož, najbolj ustaljenih prepričanj in naziranj, predpisali so tudi kanonska leta in le malo je poklicanih za ta zbor.

Bivši ban dr. Marušič, ki je tudi že senator, je bil v burji senatnih razprav popolnoma tiho, izmed Slovencev je bil najbolj glasen Ivan Pucelj. Svojo bivšo samostojno kmečko stranko zastopa sedaj tudi v novem odboru, ki naj reorganizira stranko JNS in poživi med ljudstvom njeno delovanje.

Dvoboji v senatu, z raznimi posrečenimi in ponesrečenimi medklici zabeljeni niso bili brez zanimivosti. Zanimiv je bil na primer medklic drja. Kramerja: Večeslav Vilder je že Vaš, gospod predsednik Stojadinović.

Tisti Vilder, ki zastopa istočasno združeno opozicijo z Mačkovim delegatom na seji pri Davidoviću v Beogradu. Zdi se nam, da pa se vedno cenijo kombinacije po vrednosti njihovih zvez in pritiklin.

Vilder je postal zelo hud. Neusmiljeno se je zaletel tudi v Banjanina, ki je vodil sedaj opozicijo v senatu. Tako, da bomo težko razumeli, če se bodo kljub temu še kdaj našli skupaj Vilderjevi in Kramarjevi ljudje. Posebno, če drži očitek, da dela Vilder vse to le po Mačkovem naročilu.

Tudi v senatu so napovedali volitve, najprej občinske, potem pa, kakor bodo pokazale prilike.

— — —

Za ustanovitev političnega gibanja

Sklepi beograjske socialistične konference

Prejšnjo nedeljo je bila v Beogradu socialistična politična konferenca, na kateri je s. dr. Ž. Topalović govoril o pripravah za ustanovitev stranke in nje programu.

Prijava stranke

Mi edini smo poudarjali vedno, da je čimprej treba osnovati politične stranke, ker sicer preide vse javno življenje v razsulo brez načelnosti, Vse stranke že imajo te izkušnje. Ker ne pričakujemo v kratkem zakon o združevanju, ni drugega izhoda, kakor da po sedanjem zakonu prijavimo stranko. Do tega prepričanja so prišli tudi pristaši demokratske stranke. Sodrugi soglašajo z nami, zato prijavimo stranko.

Program

V teh razmerah so sodrugi edini v tem, da program obseza temeljne življenske probleme. Nadaljnje velike probleme prepuščamo mirnim rednim časom, ko utrdimo svojo stranko. Za danes navajamo samo neposredne ekonomske, kulturne in politične naloge. Ta program je podpisalo 130 sodrugov iz vse države. Dvajset sodrugov pa ga je podpisalo v Beogradu in predložilo oblastem v odobritev.

Izvajanja s. Topalovića je konferenca burno odobravala. Na poziv predsednika s. Negoslava Ilića je konferenca predloženi program in taktična navodila soglasno sprejela.

Divjaštvo v Afriki

Abesinci se še branijo v mali vojni. Vendar je pa pričela italijanska vojska napadati in prodirati ter rušiti abesinske kraje. Uporablja pri tem eksplozivne, užigalne in bombe s strupenimi plini.

V Gobi v abesinski pokrajini Bari so italijanski bombarderji zopet razdejali švedsko bolnico Rdečega križa. Koliko zločinov in grozodejstev se pa zgodi, o katerih nihče ne poroča. In noben protest ne zaleže nič.

Abesinci so očividno opešali. Mednarodni politiki so pa s tem, da ne ščitijo abesinske neodvisnosti, prekršili mednarodno pogodbo Društva narodov, ker je Abesinija članica.

Kaj je z naročili premoga, kaj je z zaposlenjem rudarjev?

Z resnico na dan!

Rudarska javnost po revirjih s silno napetostjo pričakuje končne odločitve glede nabav premoga za drž. žel. iz rudnikov v Dravski banovini. Nerazumljivo je, zakaj se ravno rešitev tega vprašanja tako zavlačuje? Zakaj ne pove »Slovenec« odkrito ali se je rudarsko vprašanje za rudarje v Dravski banovini ugodno rešilo ali ne. Ali misli, da bo zlo manjše, če se resnico prikriva? Nam ni treba še posebno povdariti, da Beograd ve, da gre tukaj za eksistenco tisočev rudarjev. Ali si gospodje ne upajo povedati in priznati eventuelnih neuspehov?

Takšnega slepomišenja menda ni na celem svetu, kakor se uganja baš v premogovnem vprašanju. Zato je kriza, ker se krizo tako rešuje. Rudarji niso več voljni tega prenašati. Prišla bo ura, ko bodo rudarji dali duška ogorčenju, ki ga povzroča takšno reševanje rudarske krize.

Torej z resnico na dan!

Avstrija še vedno proti demokraciji

Izgon bivšega nemškega kanclerja

Avstrijska vlada je izgnala bivšega kanclerja dr. Wirtha, ker je skušal vplivati, da se Avstrija zopet demokratizira. — Procesa zaradi veleizdaje se mu pa ni upala obesiti.

Posledice levičarske zmage

Koristne reforme v Španiji

V Španiji imajo po volitvah tudi **nov režim.** To pa narod ve in čuti. Te dni je bil španski zunanji minister v Londonu in je tole povedal:

Azanova vlada bo takoj določila minimalne mezde ter izboljšala delovne pogoje, uvedla starostno zavarovanje in poskrbela državno podporo nezaposlenim. Potem izvede temeljito agrarno reformo potom razlastitve veleposestnikov v prid delavcem in malim kmetom ter kmetiškim delavcem. Potrebni denar, stroje in seme bo tem ljudem dala država. Ostre odredbe bo vlada izdala proti spletkarjenju desničarjev, ki groze z meščansko vojno. Zaradi tega je že bila razpuščena fašistična stranka. Zunanjepolitično bo Španija sodelovala z nevtralnimi državami, ki se bore za razorožitev, ker še nismo obupali nad njo.

Kmetijski minister je povedal, da je s hitro izvedbo agrarne reforme v nekaterih španskih pokrajinah jako zadovoljen. V zmislu agrarne reforme se dodeljuje zemlja kmetiškim delavcem, ki jih imenujemo »junteros«, ter imajo svojo vprego in orodje za obdelovanje zemlje.

Vlada je v 48 urah razdelila zemljo med 3748 takih delavcev. V pokrajini Cordoba do 60%, Toledo 45%, Badajos 3103 delavcem.

Ministra, ki tako delata, nista marksista, ampak pametna meščana, ki vesta, da je edino in glavno zlo socialna beda.

Prvi maj na Japonskem prepovedan

Japonska vlada je prepovedala vse delavske proslave prvega maja.

Vlada to lahko stori. Toda, dokler se vlada ne bo pobrigala raje za izboljšanje socialnega položaja, so take prepovedi samo strah pred resnico.

— — —

Totalitarna „volilna zmaga“ v Nemčiji

»Volilni rezultat« pri nemških volitvah v državni zbor ni nikogar presenetil. V zgodovini je ni primere, kako je fašizem v Nemčiji pripravil in izvršil volitve. Hitler in Göbbels sta prekršila lokarnsko pogodbo ter v treh tednih osredotočila propagando za svoj »mirovni načrt«. Z velikansko propagando brez nasprotnika so narodu pripovedovali, da je svetovni mir odvisen od tega, če dobi Hitler pri volitvah sto odstotkov glasov, čeprav smo prepričani, da ni v Nemčiji milijon ljudi, ki bi verovali, da se nova vojna prepreči le z zmago Hitlerja. S tem se hoče obenem pokazati, da Nemčija noče vojne, pač pa so druge države, ki pripravljajo vojno.

Nasprotna agitacija je bila nemogoča. Nihče ni mogel razkrinkati rafinirane igre, da je klic po miru prav za prav pričetek vojne propagande.

Tudi tehnično se opozicija ni mogla uveljaviti, ker je mogoče glasovati le za režimske kandidatne liste ali pa se volitev ne udeležiti, kar pa je oboje nevarno. Razumljivo je torej, da je ob moralnem in dejanskem terorju treba prav posebnega poguma, da volilec demonstrira proti režimu.

Razumljivo je, da demonstracija pri volilnem aktu ne more imeti uspeha. Nedvomno pa te metode demagogije in terorja razkrajajo dušo naroda in da se ta razkroj pojavi v obliki, ki bo režimu neljuba.

Rezultat volitev je tembolj sumljiv, ker se celo v vladajočem krogu nahajata dve smeri: smer finančnikov in smer fevdalcev (veleposestnikov). O vedno slabejših socialnih razmerah in o nezadovoljstvu delavstva niti ne govorimo.

Izvoljenih je 1035 kandidatov na treh listah. Državni zbor šteje 670 poslancev. Kdo izmed izvoljenih bodo poslanci pa odloča notranji minister dr. Frick.

Nemški parlament ima pravico samo pritrditi fašističnim predlogom vlade. Debate proti ni.

Razpuščeni državni zbor je imel v času od 19. avgusta 1934 do 7. marca 1936 sedem sej. Vsak poslanec ima pa mesečno plačo okoli 10.000 Din.

Tudi te volitve nam dokazujejo, kako silno nemoralno vplivajo fašistične diktature doma in zlasti še na mednarodno javnost. Nada in klic po demokraciji, ki postaja vsak dan močnejši, zasluži tudi vso našo podporo.

Izid volitev:

Volilcev je:	45,431.107.
Oddanih glasov za Hitlerja	**44,411.911**
Neveljavnih ali proti	**593.026**

Notranji minister pravi

V senatu je minuli teden govoril k proračunu notranji minister dr. Korošec ter pojasnjeval stališče vlade.

Povedal je, da nadomeste v Beogradu žandarmerijo s policijo, da bodo v kmetiške občine volitve oktobra meseca, in sicer tajne.

Tudi volilne rede mestnih občin vlada izpremeni.

V delu so politični zakoni za parlamentarne volitve in koalicijski zakon, toda vladi jih je bilo še nemogoče predložiti parlamentu. Važna sta oba zakona in v medsebojni zvezi.

Zahteva se še tudi tiskovni zakon, pravi dr. Korošec. »Smatram, da je potrebno, da nam daste še nekaj časa — čim se strasti v našem javnem življenju poležejo — za predložitev tega zakona.«

Mnogo se govori tudi o cenzuri, ki je pravzaprav ni. Predcenzura je pa v prid tiska. Ta je namreč nekakšen posvetovalni organ, da se tisk izogne zaplembi. Noben list ni prisiljen k predcenzuri. Cenzure torej ni, marveč le predpis, da se mora tisk predlagati državnemu pravdniku — ali policijski upravi. Tisk se lahko širi, čim izda ta oblast potrdilo o sprejemu. Zaplemba sledi šele pozneje, če je državni pravdnik kaj našel v listu, kar ni prav. To torej ni cenzura.

Senator Banjamin: »Kolikokrat na dan se pa dajejo navodila tisku, kar sme pisati?« Dr. Korošec: »To so priporočila. Ob vsaki priliki je treba dati direktive.«

Notranji minister problema ni globlje razmotrival. Naglašal je le še na koncu, da vlada hoče demokracijo in da je nov režim popolnoma v duhu državnega in narodnega edinstva.

Dve volilni zmagi angleške delavske stranke

V volinem okrožju Lanelly je bil izvoljen kandidat delavske stranke Griffith, ki je dobil 32.188 glasov, nacionalnoliberalni kandidat pa 15 tisoč 967. Griffith je predsednik rudarskega udruženja v Južnem Walesu. Pri zadnjih volitvah delavski kandidat ni imel nasprotnika.

*

Pri dopolnilnih volitvah v spodnjo zbornico je v volilnem okraju Dempartoušir na Škotskem izvoljen kandidat delavske stranke Cassels z 20.817 glasovi. Konservativni kandidat je dobil 19.203, škotski nacionalistični pa 2504 glasove. Kandidat delavske stranke je torej zmagal z večino 984 glasov, dočim je večina konservativnega kandidata zadnjič znašala še 4097 glasov.

Politična preorientacija volilcev znači, da javno mnenje z ozirom na mednarodno politiko zapušča konservativce. Taktika angleške konservativne vlade v mednarodni politiki zbuja namreč sum, da ni absolutno mednarodno miroljubna, ampak egoistična.

— — —

Občinske volitve v Studencih in Radvanju

Zveza delovnega ljudstva 1083 glasov, JRZ 439 glasov

Preteklo nedeljo, dne 29. marca t. l. so se vršile občinske volitve v predmestnih občinah mesta Maribora, v Studencih in Radvanju.

V obeh občinah sta bili predloženi po dve listi, ena lista Zveze delovnega ljudstva, druga lista Jugoslovanske radikalne zajednice.

JRZ je smatrala te volitve za izredno važne, ker je hotela

preizkusiti svojo številčno moč v pasu, ki oklepa mesto Maribor.

Svoje napore je JRZ koncentrirala zlasti v Studencih, kamor je pošiljala na shode celo bivšega ministra, svojega glavnega tajnika itd. Štedila tudi ni z letaki in v »Slovencu« je dan pred volitvami otvorila prav besno kanonado proti listi Zveze delovnega ljudstva z nosilcem A. Kalohom. Pa tudi sicer je mobilizirala JRZ ves svoj agitacijski aparat. Vse letake in napise, ki so jih nalepili pristaši Zveze delovnega ljudstva in napise v rdeči barvi so JRZ-korteši prebarvali s terom, [illegible] Razkričali so tudi, da je lista Zveza delovnega ljustva komunistična in hilerijanska ter razen tega denuncirali staro občinsko upravo oblastvom.

Volilni boj je bil nadvse ogorčen. Agitacija za listo Zveze delovnega ljudstva je bila smotrena in do skrajnosti umerjena. Volilci se niso dali provocirati. Dasi so nasprotniki polagali vse svoje nade v to, da bi prišlo do nepremišljenih dejanj, izjav ali slično, da bi na ta način dosegli intervencijo oblasti, pa zaman.

Lista Zveze delovnega ljudstva je sklicala samo en shod, ki pa je bil rekordno obiskan. Vse ostalo delo je opravila agitacija od moža do moža, pri kateri so zelo vzpodbudno sodelovale tudi žene. Na dan volitev so nasprotniki skušali z vsemi sredstvi spraviti volilce na volišče. Prevažali so jih z vozili, pa so tudi tu doživeli razočaranje, ker je marsikateri volilec, ki so ga Schreiberjevi korteši spravili na volišče, dal svoj glas ZDL. V volilnih lokalih liste Zveze delovnega ljudstva je vladalo ves dan najboljše razpoloženje. Trumoma so prihajali tja volilci, ki so že izvršili svojo volilno dolžnost ali pa iskali informacij. Po cestah so švigali delavski kolesarji, agitatorji in agitatorice.

Volilni boj je bil odločen že v prvih dopoldanskih urah.

Takoj po zaključitvi volitev se je zbrala pred občinsko hišo ogromna masa ljudstva in čakala na objavo rezultata. Med neprestanimi manifestacijami je bil objavljen

volilni izid:

Volišče	Volilcev	Zveza del. ljudstva	JRZ	Mandatov ZDL	Mandatov JRZ
I	809	**437**	72	**23**	1
II	835	**453**	77		
	1644	**890**	149		

Tako je manifestiralo zavedno studenško delovno ljudstvo svoje prepričanje. Ni čuda, ako so nasprotniki besni od jeze izmislili podvalo, ki naj prikrije njihov katastrofalni poraz.

Kaj je resnica?

Še v soboto, dne 28. marca na sam predvečer volitev je sklicala JRZ shod, na katerem so gg. bivši minister dr. Vesenjak, krščanski socialec Rozman in dr. Leskovar z vso vehemenco govorili proti listi Zveze delovnega ljudstva in za listo JRZ (nosilec Schreiber).

Sicer pa naj zadostujejo citati »Slovenca«:

V štev. 73. »Slovenca« z dne 28. marca 1936 čitamo pod naslovom »Občinsko gospodarstvo v Studencih« ta-le odstavek: »Za naše zaupanje se poleg naše kandidatne liste JRZ, Schreiber, poteguje tudi socialistična lista dosedanjega občinskega odbora«. Itd.

V št. 13. »Ponedeljskega Slovenca« si lasti zmago v Studencih JRZ.

Gospodov pa je vendarle postalo nekoliko sram, zato v št. 75. »Slovenca« z dne 31. marca lojalno priznavajo: »Studenci pri Mariboru je najmočnejša marksistična trdnjava v Sloveniji. Sicer je nosilec socialistične liste g. Kaloh podal izjavo... vendar je treba potek volitev vzeti tako, da so socialisti volili g. Kaloha kot svojega človeka, in je v tem smislu tudi »Delavska Politika« zanj agitirala.

*

Taka je resnica. To zaenkrat, dalje pa prihodnjič.

Lep uspeh Zveze delovnega ljudstva tudi v Radvanju

Volitve v občini Radvanje, ki je bila izločena iz sklopa studenške občine, so se vršile v znamenju obljub in prikritih gro-ženj nasprotnikov z demontažo železniških delavnic. JRZ je napela vse sile, da odnese večino nad listo Zveze delovnega ljudstva, katere nosilec je bil s. Pesek Alojz. To se ji je tudi posrečilo, toda samo deloma. Končni rezultat je tale:

Lista Zveze delovnega ljudstva (s. Pesek) 193 glasov (3 mandate), lista JRZ 290 glasov (15 mandatov). Glasovalo je 63.7 odst. volilcev; t. j., 273 jih je ostalo doma.

Z izidom volitev so sodrugi zaenkrat lahko zadovoljni. V volilnem boju so si pridobili bogatih izkušenj in oprti na svojo lastno moč bodo pri prihodnjih volitvah lahko odločili v svoj prid. Vsa čast zavednim volilcem in agitatorjem! Vemo pa tudi, da bi nasprotniki najbrž ne dobili večine, ako bi bile volitve tajne. Marsikoga je premagal strah. Zato pa zaslužijo tisti, ki so neustrašeno izpovedali svojo pripadnost, tem večjo pohvalo!

B. Traven, Bombaž

Prevaja Talpa

II. Knjiga **66**

Olgo Bartels ima nazadnje lahko vsak v sorodstvu ali sosedstvu, tistega, ki pozna argentinsko vdovo po milijonarju, pa nehote obda svit slave.

Z dolarji je kupila Jeanetta staršem večnadstropno hišo, ki je bila v mirni dobi vredna najmanj tri sto tisoč mark. Dala si jo je zapisati na svoje ime — bila je tako previdna in tega se nauči človek v svetu —, vse dohodke iz hiše pa je prepustila staršem. Potem jima je kupila še precej solidnih delnic, ki niso mogle pasti; naložila jih je v dobri banki z navodilom, naj izplača dividende zmeraj njenim staršem.

In potem si je privoščila Jeanetta nekaj lepih tednov. Te si je po napornih letih tudi pošteno zaslužila.

K pravemu uživanju takih lepih tednov pa spada seveda tudi sodelovanje drugega spola. To je že tako, sicer se da težko govoriti o dobrem življenju ali zabavi. Toda Jeanetta sedaj ni s to rečjo kramarila, nego si je po svoji volji izbirala gospode, s katerimi se je zabavala.

Družina se je preselila v véliko hišo in se je smela po višjem oblastnem dovoljenju stanovanjskega urada naseliti v mansardnem stanovanju, ki ga je dala Jeanetta prej na lastne stroške dozidati. Ko je stopil neko jutro oče v spalnico, ki si jo je dala opremiti, je našel v njeni postelji nekega gospoda. Jeanetta je s tem gospodom prejšnji večer sedela dolgo v hotelu, popila z njim precej šampanjca in tako se je zgodilo, da se gospod ni pravočasno zbudil in se ob dostojni uri tiho priporočil.

Oče je hotel gospoda pretepsti ali ustreliti ali pa kaj drugega strašnega z njim napraviti. Toda gospod je bil vljuden, bil je dobro vzgojen in tako se mu je z veliko spretnostjo posrečilo, da se je vkljub očetovim napadom oblekel, nakar je z Jeanettino pomočjo smuknil skozi vrata in po stopnicah navzdol.

Tako je bil na varnem. Ne pa Jeanetta, ki je bila sedaj sama izpostavljena očetovim napadom, tem bolj, ker očetu ni bilo treba moči trositi na dveh frontah. Mati je priskočila hčeri na pomoč.

Dobre, bogate družine, ki so stanovale v hiši, bi o dogodku ničesar ne izvedele, če bi se oče v svoji razžaljeni meščanski časti ne vedel tako bedasto, da so morali ljudje izvedeti za vse, čeprav bi jih morda niti ne zanimalo, ali spi Jeanetta rajši sama ali v družbi.

»Kaj si prišla zato sem, ti vlačuga, da nam delaš tu pred ljudmi sramoto?« je stari Bartels rjovel v Jeanetto. »Bolje bi bilo, da bi se pošteno zastrupil, kakor da moram sedaj pri lastni hčeri doživeti tako sramoto. Vlačuga si in nič drugega. Preklinjam te, odrekam se te in sunil te bom čez svoj prag.«

Mati ga je skušala pomiriti, toda stari je postal radi tega še bolj nor. Čast tovarniškega vratarja je bila za vselej pomandrana v blato. Stokrat je že trdil, da je s častjo osivel, in sedaj, ko je stal z nogo že v grobu, je moral kaj takega doživeti pri hčeri, ki je zrl vanjo kakor v nebeškega angela.

Jeanetta je mirno poslušala, ne da bi kaj odgovorila. Vse skupaj se ji je zdelo tako daljno, tako tuje, tako smešno in obenem tako neizrečeno neumno. Zdelo se ji je, kakor bi se dogajalo to nekje na gledališkem odru in komad se ji je zdel prisrčno neslan in nemoderen.

Šele ko je oče v tretje ponovil: »Pojdi iz moje hiše! Nisi več moja hči!«, je spoznala, da meni njo. Sedaj pa je začela govoriti in govorila je mnogo manj razburjeno kakor oče. Sploh se ni nič razburjala, nego je govorila, kakor bi se živahneje s kom pogovarjala: »Tvoja hči? Življenje si mi pač dal. Toda jaz te za to nisem prosila in komaj verjamem, da bi si izbrala tebe za očeta, če bi me kdo prej vprašal. Kajti tvoja namišljena čast in dostojnost pač ne more biti mnogo vredna, če ti za konec življenja ne zagotovi vsaj toliko, da bi se do sitega najedel. Potem sem že rajši vlačuga, to ti povem kar v obraz, ali roparica ali vlomilka. — S kakšno pravico pa me prav za prav zametuješ? Morda s pravico slučajnega očeta? Nu, res lep oče si mi. V življenju mi ni še nihče rekel vlačuga. Razmesarila bi mu obraz.

(Dalje prihodnjič.)

Doma in po svetu

Občinske volitve v oktobru: Notranji minister dr. Korošec je povedal, da namerava vlada izvesti občinske volitve oktobra meseca, da preizkusi politični položaj.

Demonstracije v Zagrebu. Pri pogrebu Stipe Javora, ki je 27. marca t. l. umrl v kaznilnici v Sremski Mitrovici, od koder so truplo pripeljali v Zagreb, se je zbralo ogromno ljudi, ki so po pogrebu priredili demonstracije. Policija je uporabilo orožje. V spopadu je bilo ranjenih nad 30 ljudi, izvršenih je bilo tudi več aretacij.

Dobiček premogovnika v Aleksincu, ki je seveda last belgijske družbe s sedežem v Bruslju, izkazuje za 1935 l. 3.3 milijone frankov čistega dobička. Glavnica znaša 6 milijonov frankov. Dobiček znaša torej nad 50 odstotkov delniške glavnice.

Takega gospodarstva res ne razumemo. Francoska družba se pogaja z občino Slavonski brod glede odkupa zemljišča, da tam postavi tovarno za impregniranje lesa. Imamo doma lesno industrijo, les in tovarne za izdelovanje železniških pragov, telegrafskih drogov in podobno. Lesno gospodarstvo pa spi. Neštetkrat smo že poudarili, da bi se pri nas lesna industrija morala razviti ter prodajati les, izdelke in polfabrikate, ne pa samo izvažati les po zapravljivih cenah.

Polovična voznina na kongres prostozidarjev. Minister za promet je odobril polovično voznino na drž. žel. in parobrodih udeležencem kongresa Svobodnih zidarjev velike lože »Jugoslavija«, ki bo 18. in 19. aprila v Beogradu. Te vesti »Slovenec« doslej še ni objavil.

*

Velčev in Stančev pomiloščena na dosmrtno ječo. Zaradi upora na smrt obsojena bolgarska častnika Velčev in Stančev bosta pomiloščena na dosmrtno ječo.

Vzklic v dunajskem protisocialističnem procesu, ki je bil minuli teden, je prijavil državni pravdnik. — Pritožba se tiče 14 obtožencev, ki niso bili zaradi veleizdaje obsojeni. Tudi nekateri obsojenci so se pritožili. Proces se bo torej še enkrat vršil pred najvišjem sodiščem.

Slovaki še ne vstopijo v čehoslovaško vlado. Slovaki (Hlinka, klerikalci) so se pogajali glede vstopa v vlado, toda se sporazum zaenkrat ni dosegel.

Hitler kot volilni agitator. Svoj predzadnji volilni govor je imel Hitler v Kruppovi tovarni za orožje. Hitler je govoril zlasti delavcem. Kruppova tovarna je tako zaposlena, da ima sedaj 46.000 delavcev, dočim jih je imela prej le 18.000. Pozival jih je, da naj ga volijo, da bo lažje nastopal proti velesilam. Nazadnje je govoril v Kölnu.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjič. — Uprava.

IZ NAŠIH KRAJEV

Ljubljana

Minister je potrdil ljubljanski proračun. Po novem proračunu bodo Ljubljančani v Veliki Ljubljani morali plačati okoli deset milijonov Din več davkov, čeprav je Ljubljana najbolj obdavčeno mesto v državi. Novi davki obremenjujejo v znatni meri zopet konzumente, ki se ne morejo braniti.

— — —

Maribor

Ozadje spora okrog železničarskih stanovanjskih hiš

Postavitev sekvestra nad imovino dunajske železničarske zadruge v Mariboru je zanimanje za usodo stanovalcev-zadrugarjev v hišah Betnavska ul. 18 in Kejžarjeva ul. 9 v javnosti še povečalo.

Ozadje te zadeve je sedaj precej razčiščeno. Dunajska zadruga je prodajala te hiše za hrbtom svojih članov v Jugoslaviji in to kljub svoječasnemu pismenemu zagotovilu, da tega ne namerava storiti.

Gradbena in stanovanjska zadruga uslužbencev južne železnice je bila ustanovljena l. 1911 in je kmalu nato zgradila tudi obe hiši v Mariboru.

Po vojni je bila postavljena pod sekvester. (Sekvester je bil g. Roglič). Vendar pa se tedaj ni skušalo ustanoviti lastne zadruge, ki bi likvidirala z Dunajem. Sekvester je sprejel le nekaj novih članov, vse drugo pa je ostalo pri starem. Ko je bil pozneje sekvester dvignjen, je dunajska zadruga delovala na našem ozemlju dalje.

Dunajska zadruga je l. 1925 naložila članom doplačilo novih deležev, ker so stari vsled vojne propadli. Premoženje zadruge znaša okroglo 10.5 milijonov šilingov, deležev pa je 66.841. 55 članov v Jugoslaviji ima 150 deležev. Brez dvoma ti člani participirajo na celotnem premoženju zadruge z okroglo Din 230.000. Ako bi sedaj dovolili, da zadruga likvidira svojo posest na ta način, da proda svoje hiše, potem se bodo člani lahko obrisali za svoj delež na premoženju. Jugoslovanski člani dunajske zadruge s polno pravico zahtevajo, da ostane premoženje njim in s tem tudi v Jugoslaviji.

Prenos premoženja jugoslovanskih državljanov v inozemstvo je treba preprečiti z vsemi silami.

Za nakup hiš se sedaj potegujeta dve zadrugi, ki pa sta bili ustanovljeni šele potem, ko je Kreditna zadruga uslužbencev d. ž. v Mariboru izposlovala odobritev za izvoz valute v svrho nakupa obeh hiš. Nekdo sedaj v »Večerniku« protestira proti akciji zadrugarjev in skuša prikazati stvar tako, kot da bi bila popolnoma v redu in da so žrtve tisti, ki se potegujejo za nakup hiš, ne pa tisti zadrugarji, ki jih hoče dunajsko zadružno vodstvo izigrati in jim odnesti premoženje.

To je res svojevrstno pojmovanje pravice! Ali je to socialno vreči 62 stanovalcev na cesto? Vreči na cesto 62 družin, ki žive od borne plače ali pokojnine in imajo statutarno pravico do stanovanj, da se bodo vselili revži, ki so imeli do Din 40.000 gotovine za nakup stanovanj.

Gospodje, ali se tako rešuje stanovanjska beda? Zidajte, ako imate denar, ne pa, da kupčujete s starimi hišami in stanovanji!

O vsem drugim bo pa še govora.

Samo eno rečemo, prav je storila oblast, da je tu posegla vmes in preprečila oškodovanje članov dunajske zadruge, jugoslovanskih državljanov.

Preprečite povišanje cen mesu. S 1. aprilom bodo pričeli prodajati mariborski mesarji meso po naslednjih cenah: prvovrstna govedina od 8 do 10 Din, drugovrstna od 6 do 8 Din, svinjsko meso od 10 do 12 Din. Teletina pa od 8 do 10 Din. Te cene so sklenili mesarji in klobasičarji na svojem sestanku. Konzumenti pa pričakujemo, da bodo merodajni forumi preprečili to podražitev mesa, ker za podražitev ni pravega vzroka. Zlasti pričakujemo od mestnega tržnega nadzorstva, da bo storilo svojo dolžnost.

Uspehi JRZ v Studencih. JRZ se je pri nedeljskih občinskih volitvah v Studencih silno borila, da bi dobila županskо mesto. To se ji sicer ni posrečilo, pa tudi glasov je bilo bore malo. Medtem ko je dobila lista delovnega ljudstva 890 glasov, je glasovalo za vsegamogočno JRZ le 146 volilcev. Kljub temu pa je bilo pri JRZ vendarle veselo, ker so imeli par dni pred volitvami poroko svojega voditelja, nosilca liste.

18 odst. obresti tvrdke E. Schipper proti železničarju. Neverjetno ali resnično. Zglasil se je pri nas železničar, katerega je leta 1928 tožila znana dunajska izvozna tvrdka perila E. Schipper, Wien I, Tratnerhof 1, na plačilo zneska Din 1.790.—, ker je kupil na obroke od njenega agenta 2 sracji in 2 spodnje hlače. Razprava je bila na Dunaju, kamor seveda ni mogel iti železničar in je bil obsojen na plačilo vtoževane vsote z nič manj kot 18 odst. obrestmi od 12. 9. 1927 in na okrog 400 Din stroškov. Potem so ga še rubili in sedaj znaša terjatev že z obrestm in stroški vred čez Din 6.000.—. Obresti že znašajo več kot glavnica. Dunajska tvrdka je po nekem mariborskem odvetniku predlagala pri sodišču izvršbo, ki je bila tudi dovoljena in sedaj odtegujejo železničarju pri železniški direkciji mesečno Din 200.— in vendar že imamo davno zakon o obrestih, ki dovoljuje kot najvišje 8% obresti. Našemu železničarju pa odtegujejo pri direkciji za 18% obresti. Zopet primer, v kakšne velikanske stroške se ljudje podajajo, ko naročujejo blago pri tujih agentih.

Strelske vaje kaznilniških paznikov. — Nedavno je vzbujala veliko pozornost pasantov četa 40 kaznilniških paznikov, ki je korakala na strelišče k vajam. Pred četo je jezdil na iskrem vrancu novi komandant. Ker je to bilo za Maribor nekaj popolnoma novega, je strumno korakajoča četa privabila obilo gledalcev.

Izžrebani odborniki Mestne hranilnice. Kot vsako leto, je bilo tudi letos izžrebanih šest odbornikov Mestne hranilnice, in sicer: Dr. Juvan, Osvatič, Jakob Lah, Sabothy, Stabej in Ošlak. Na eni izmed prihodnjih sej bo občinski odbor namestu izžrebanih odbornikov izvolil nove, lahko pa seveda potrdi tudi tiste, ki so vsled žreba izpadli.

Hranilno in posojilno društvo delavcev, Frankopanova ulica 37, tel. 2635, je imelo v nedeljo, dne 22. marca v Gambrinovi dvorani svoj 64. občni zbor. Denarni promet je znašal v preteklem letu 6,716.442 Din in je za 700.000 Din višji kot v predlanskem letu. Rezervni sklad znaša 194.583 Din, članov je 1702. Pri volitvah so bili vsi dosedanji funkcijonarji zopet izvoljeni, kar je dokaz zaupanja članstva v vodstvo zadruge. Čisti dobiček se je priključil rezervnemu skladu. — O solidnosti tega denarnega zavoda najboljše priča dejstvo, da se mu ni bilo treba zateči pod državno zaščito, za katero je moralo zaprositi toliko in toliko denarnih zavodov. Hranilno in posojilno društvo delavcev je v tem času redno izplačevalo vse vloge, razen tega pa dajalo tudi vedno nova posojila delavcem in obrtnikom, ker so nove hranilne vloge stalno dotekale. Z najlepšimi nadami v bodočnost stopa društvo v 65. leto svojega delovanja.

Celje

Delavsko predavanje. Kakor smo že zadnjič javili, se bo vršilo **predavanje o socialni zakonodaji** v nedeljo, dne 5. aprila ob 9. uri v gostilni »Amerika« v Sp. Hudinji. Predavali bodo ss. Eržen in dr. Reisman iz Maribora in zaupniki iz Cinkarne. Za cinkarniške sodruge udeležba obvezna.

Odhodnica s. Francetu Svetku, ki jo je priredil Krajevni medstrokovni odbor preteklo soboto v dvorani Delavske zbornice, je nad vse pričakovanje sijajno potekla. Sodružice in sodrugi, kot zastopniki vseh svobodnih strokovnih in kulturnih organizacij, so se vabilu polnoštevilno odzvali. V nabito polni dvorani je predsednik KMO s. Godnik, pozdravil vse navzoče ter na naslov slavljenca v izbranih besedah omenjal delo in zasluge s. Svetka na proletarskem polju. Posebno je naglašal, da je imel že vso povojno dobo splošno zaupanje proletarijata, kar je razvidno že iz dejstva, da je bil izvoljen, kot njegov glasnik na vseh mogočih forumih in v socialnih ustanovah. Šest let njegovega dela v Celju se ne da omalovaževati, ker nam ostane tukaj živ spomenik, pa naj to poskuša kakršenkoli sovražnik proletarijata. Za rudarje iz Zabukovce in Liboj se je zahvalil s. Zupanc, za njegovo uspešno delo, ko jim je priskočil na pomoč v najtežji uri. Agilni organizator s. Zelič, zaupnik iz Štor, je v imenu tamkajšnjega delavstva pokazal s. Svetka kot enega najsposobnejših organizatorjev, obenem pa se mu je zahvalil za njegovo pomoč, kakor tudi za razne dobre nasvete, ki jih je vedno radevolje dajal. Naš starešina zaupnikov s. Plankar, pa je s svojim običajnim humorjem na ustnicah, v prepričevalnih besedah, v imenu zaupnikov iz Celja, izražal veliko spoštovanje in ugled našega Franceta, ki si ga je pridobil z resnim delom v času svojega bivanja med Celjani. Vse njegove sposobnosti in vrline, ki smo jih spoznali zadnja leta v njemu, so nam dokaz, da je zaenkrat v Celju nenadomestljiv. V prepričanju, da bo na svojem novem službenem mestu v Ljubljani ostal naprej zvest ideji, kateri je služil, mu je podaril skromen, a tem prisrčnejši spomin v obliki ure z nastavkom leva, katerega mu darujejo celjski zaupniki in funkcijonarji kot priznanje za njegovo uspešno delo. Trije sveži rdeči nagelji so okinčali to priznanje.

Ginjen od radosti, priznanja celjskega pokreta je zavzel besedo s. Svetek, ki se je v temperamentnem govoru zahvalil vsem sodelavcem, sebe pa jednačil z ničlo, če ne bi imel sodelavcev. Ne bo pa nikoli pozabil svoja pretekla leta med Celjani. Posebno se je zahvalil ss. pevcem pevskega društva »Zarja«, ki so mu po njegovi izjavi največkrat vlili v srce novega poguma s proletarskimi pesmimi. Nato je z v srca sejagočimi besedami bodril vse navzoče, za skupno delo proti skupnemu sovražniku.

Med veselo napitnico je v imenu čitateljev »Delavske Politike« zavzel besedo s. Jaka, ki je med drugim omenjal, da hoče le izrabiti priliko, ko je zbran cvet celjskega proletarijata, za novo pobudo delavskemu tisku. Vzbudil je v spomin teptanja delavskih pravic pod prejšnjim režimom, istotako pa opozarjal, da tudi sedaj ne smemo držati rok križem, ker nevarnost za izgubo naših pravic še ni minula. Naglašal je potrebo in zahtevo delavskega zastopstva na vseh merodajnih mestih. To delo dosedaj vrši le naša »Delavska Politika«.

Iz pritrjevanja navzočih je bilo razvidno, da bomo tudi na tem polju še krepko nadaljevali delo za naše cilje. Omenim naj še, da so poslovilni večer prijetno razvedrili tudi naši zvesti tamburaši s svojimi lepimi akordi, posebno pa še pevci »Zarje«, brez katerih bi ta prijeten večer bil nemogoč.

Upamo, da je ta večer pri s. Francetu odbil sleherni dvom (če ga je kdaj imel) o iskrenosti svojih društvenih prijateljev. Kot bivši mornar si pri nas pravilno in pogumno veslal v našo splošno zadovolinost in vedno Ti bomo zato hvaležni.

Sodr. France, v novem službenem mestu, v Tvojem rodnem kraju Ti želimo mnogo mnogo uspehov in ostani še naprej z nami!

Celjan.

Trbovlje

»Gospoda s kroglcem.« Poročali smo v zadnji »Delavski Politiki« o sijajno uspelem predavanju o naši socialno-politični zaščiti v trboveljskem Delavskem domu. Do nasprotnikov, ki so jih poslali neznani gosodje motiti predavanje, smo bili obzirni. Gospodje so tudi rabili do nedelje, predno so prišli k sapi. Šele nedeljski »Slovenec« je prinesel o tem predavanju vse od začetka do konca lažnjivo poročilo, ki najbolj dokazuje, kako to gospodo grize dejstvo, da so se začeli rudarji zopet smotreno organizirati in oklepati svojega delavskega časopisja. Par sto ljudi je bilo navzočih na tem predavanju in vendar si upa »Slovenec« pred očmi vseh teh zavijati resnico. Predavatelj dr. Reisman bi naj bil po poročilu »Slovenca« zmerjal kmete, kako so neumni, da vse verjamejo gospodom s »kroglcem«. V resnici je predavatelj z vso stvarnostjo izvajal, kako so delavci večkrat še v mnogo težavnejšem položaju kot kmetje, ker morajo rudarji vsaj pol tedna praznovati in imajo torej dovolj časa za premišljevanje, kolike važnosti je za nje socijalna zaščita in potreba, da se brigajo za ustanove, senat in skupščino, kjer se kujejo zakoni, njihova usoda, kjer se za nje reže kruh. Le hribovskega kmeta, ki mora garati od ranega jutra do poznega večera, ves teden in še v nedeljo, razumemo, če se ne briga za javne zadeve, ampak prepušča gospodi, da se briga za njega, kam bo vrgel »kroglico«. »Slovenčev« informator pa je takrat že menda čutil krepke pesti rudarjev, ki so ga radi medklicev prijele za »kroglc« in ga ob energičnem klicanju vseh navzočih »ven z njim!«, odnesli na sveži zrak. In tako je razumljivo, da je ta razdiralec delavskih vrst zamenjal kroglico s kroglcem. Ravnotako vé vseh teh par sto navzočih, da predavatelj ni nikogar zmerjal, posebno pa ne »Slovenčevega« poročevalca z Judežem in garjevo ovco, ker je bil ta poročevalec že v naslednjem trenutku, ko je začel kričati na marksiste in mu je predavatelj rekel, da se ne damo izzivati, že tudi na dvorišču Delavskega doma. Značilno za tega resnicoljubnega poročevalca je zlasti to, da je bil še otrokom nevoščljiv cukrčkov. Očividno ga je grizlo, da je bil postavljen na hladno, predno so se otrokom cukrčki zasmejali. Rudarji vidijo sedaj, da ima »Slovenec« prostora za pisanje o otroških cukrčkih, ne pa o odpravljenih zakonih, ki so zajamčili delavcu mezdo v času bolezni. O tem še vedno niti besede ni v »Slovencu«. To so res pirhi za TPD in generalnega ravnatelja. — Popolnoma neresnično je tudi poročilo, da je govoril s. Jelen o zunanji politiki. V svojih izvajanjih je samo omenil, da fašistične diktature kratijo delavcem socialne pravice in netijo vojno razpoloženje, dočim je delavstvo potrebno vedno večje socialne zaščite in se odločno bori s svojimi svobodnimi strokovnimi organizacijami za mir in svobodo. — Sicer pa naj gospodje povedo, kaj pravzaprav zasledujejo s svojimi tendencijoznimi poročili.

Rudniška stanovanja. O nedograjenih rudniških stanovanjskih hišah smo že večkrat pisali. In to povsem upravičeno, kajti na stotine rudniških stanovanj razpada in preti nevarnost za stanovalce, da se jim zruši hiša nad glavami. Rudnik ima okoli sto nedograjenih stanovanj, ki jih ni dogradil zaradi nastopajoče in trajajoče krize. Stanovanja na Lokah št. 240, 241, 242, 243 in 244 pa so življenjsko nevarna za stanovalce. Če omenjamo stanovanja na Doberni, pa ni nobena bajka, da morajo stanovalci odpirati dežnike v stanovanju, kadar dežuje, da jim ne premoči še to boro pohištvo, ki ga imajo. Na štedilnikih mora biti pri kuhi posoda vedno pokrita, da ne pada omet s stropa v lonce. Ponoči so pa v nevarnosti, da jim pade omet na glavo. Stranišča puščajo, da se širi smrad po koloniji. Da ni bilo lansko leto vode, o tem smo že pisali. Tudi o tem smo pisali, da se je

Zopet stavka v rudniku Stanovsko

Podjetje dolguje mezde za tri mesece!

Poljčane, dne 29. III. 1936.

Rudarji rudnika v Stanovskem že tretjič stavkamo, da bi nam rudnik izplačal mezde, ki nam jih dolguje že tri mesece. Pri drugi stavki smo se pobotali z lastniki rudnika na ta način, da bomo dobili izplačane zaostale mezde v obrokih. Vrnili smo se na delo in čakali potrpežljivo, dokler se nismo do kraja izčrpali in bili sedaj prisiljeni stopiti v stavko, ker je bolše, da poginemo od lakote doma kakor pa pri delu. Podjetje je nekaterim dajalo nakaznice za nabavo živil, katere pa trgovci niso dolgo sprejemali, ker jih podjetje tudi ne vnovči. Med stavko so nam izplačali mezde samo za december, s pripombo, da bodo drug zaostanek izplačali v par dneh. Mogoče je kdo mislil, da bodo delavci nejevoljni pustili delo in odšli brez obračuna, potem pa bodo prišli drugi, ki bodo zopet delali dva ali tri mesece zastonj in ko bodo videli, da nič ne dobijo, bodo šli tudi ti zopet proč, kakor se je to dogajalo dosedaj. Bilo nas je 120 rudarjev, zdaj pa nas je komaj še 70. Ostali so odšli, in res večina brez obračuna. Pa ne bo šlo tako naprej. Prišla je dvanajsta ura. Sedaj smo rekli: Bratje, podajmo si roke! Predobro poznamo mi našega podjetnika. Ne damo se več vleči za nos, dosti nam je tega stradanja, čeprav imamo denar prislužen. Mi moramo zaslužek dobiti izplačan, zato stavkamo. Dajte nam že enkrat naše krvavo prislužene dinarje!

Stavkajoči apelirajo za pomoč

Stavkajoči rudarji rudnika Stanovsko se v svoji stiski obračamo za pomoč na vse sotrpine. Pomagajte nam s solidarnostnimi prispevki, kolikor kdo more, da si bomo ohranili vsaj golo življenje. Obljubljamo Vam, da bomo ob prvi priliki vrnili po načelu zvestoba za zvestobo. Prispevke prosimo na naslov Zveze rudarjev Jugoslavije v Zagorju ob S.

Rudarji podružnice ZRJ Stanovsko.

Naša akcija

za svobodno strokovno organizacijo in „Delavsko politiko“

Sijajno uspelo predavanje v Kasezah. — 49 novih naročnikov.

Preteklo nedeljo, dne 29. marca se je vršilo v Kasezah predavanje o socialni zakonodaji, delavskih strokovnih organizacijah in delavskem tisku v prostorih pri Dolencu. Na predavanje so prišli delavci in delavke iz Liboj, Griž, Zabukovce in Petrovč, nekateri še dalje. Prostori so bili nabito polni, da je bilo treba odstraniti mize in stole iz lokalov. Poslušalci pa so napolnili tudi vežo in se nazadnje zgrnili pod okni na vrtu. Predavala sta s. dr. Reisman in s. Eržen. Prvi govornik je v uvodnih besedah omenil gonjo, ki so jo začeli nasprotniki proti poučnim predavanjem o socialni zakonodaji, ker se boje, da bi se delavstvo zavedlo svojih pravic in jih tudi terjalo. Zanimivo je, da ta gonja pričenja v zvezi z ukinitvijo § 219 o. z. za rudarje, za kar so se zavzemali lastniki rudnikov. Naštel je še več določb socialne zakonodaje in jih obrazložil na praktičnih primerih. Zlasti pa je govornik povdaril, kako velikansko državi koristno delo vrše svobodne delavske organizacije, ki se bore za čim boljšo socialno zakonodajo. Največjo pažnjo pa je posvetil vprašanju delavskega lista. Govorniku so poslušalci živahno pritrjevali.

Nato je dobil besedo s. Eržen, ki se je zlasti pečal z važnim vprašanjem žene v organizaciji in zvezo med organizacijo in družino. Obrazložil je jedro krize in zahteve delavskega razreda za odpravo krize.

Po zaključnih besedah predsednika s. Marinca, ki je vodil predavanje, so zapeli pevci iz Liboj in Zabukovce lepe delavske pesmi. Kljub pozni uri so se udeleženci le neradi razhajali. Sodrugom, ki so organizirali predavanje, gre vse priznanje. Pohvala pa zlasti tudi tistim sodrugom in sodružicam, ki so pomagali nabirati naročnike, katerih se je priglasilo skupno 49. Sijajna udeležba in velik praktični uspeh predavanja bosta gotovo dala podviga vsem sodrugom in sodružicam za nadaljnje delo.

Kratek pregled

Bajke in resnica iz političnih dogodkov. Bela Kun je dobil en milijon peset, da napravi v Španiji sovjetsko republiko. To je klerikalna vest. — Kancler Šušnik in Gömbös sta bila v Italiji pri Mussoliniju. Tam so govorili samo »o izboljšanju gospodarskega položaja«. Italijansko časopisje hvali modrost obeh državnikov. — Na Dunaju je pri socialističnem procesu sodružica ugovarjala in jo je zaradi tega policija zaprla. Druga sodružica je rekla policistu, da je naj ne zapira. Zato je dobila sedem dni zapora. — Hitler odklanja doslej vse ponudbe, ki bi količkaj omejevale suvereniteto Nemčije. Nemčija se ne vda. — Sankcije proti Italiji, tako se tolažijo Italijani, bodo ukinjene. — V pondeljek se je pričel v Bolgariji nov zarotniški proces proti Kolevu in Kalanderovu (oba častnika). Obtožena sta znane zarote proti vladi Toševa 28. aprila 1935. — Vojaška konvencija med Francijo in Anglijo je sklenjena. Proti Nemčiji? Malo verjetno. — »Slovenec« poroča, da so Jevtičevci res imeli »pofovsko« organizacijo. Jevtiča so pozdravljali z živijo kancler in dvigom rok. Tudi oboroževali so se. — Bivši demokratski poslanec Vilder se je v Zagrebu ostro izražal proti »pofovcem« in »pohorcem«. Obsodil je tudi bedasto politiko o »koncentracijskih taboriščih«. — Avstrijski kancler Šušnik namerava obiskati Beograd, kjer bo sporočil tudi, da bo rimski pakt 1934 razširjen ter se bodo paktu lahko pridružile še druge podunavske dežele. — Veliko razburjenje je nastalo na Japonskem, ker sta Kitajska in Rusija sklenili tajno pogodbo. — Angleški kapitalistični mešetar Rickett je prišel iz Rima v Addis Abebo, da govor z negušem o — bodočem miru. To je čudno! — »Slovenec« se je v nedeljo razkoračil proti ljubljanskim vseučiliščnikom, češ, da so komunisti. Vendar njih želje, ki jih je zamolčal, niso prav nič komunistične, ampak reformatorične in opravičene.

namesto naprave vodovoda enostavno zabijalo studence. Kaj bo letos, se pa še ne ve. Delavski zaupniki in rudarji so mnenja, da je sedanjemu razpadu delavskih stanovanjskih hiš, drvarnic in vsega, kar je služilo delavstvu, krivo v veliki meri tudi obratno vodstvo zunanjega obrata, ker ni redno izvrševalo vsaj najnujnejših popravil. Obratno vodstvo zunanjega obrata je štedilo pri zidarjih, tesarjih in mizarjih, ki bi naj popravljali delavska stanovanja tako dolgo, da je sedaj vse preperelo, kar človek pogleda.

Ali je imelo vodstvo zunanjega obrata nalog od zgoraj, da mora tako strahovito šteditI ali ne, ne vemo, vemo pa, da je TPD odobrila gotove zneske za popravo delavskih stanovanj. Ali se ti zneski računajo na tono produciranega premoga ali drugače, ne bomo mi preiskovali.

Delavskim zastopnikom se vsiljuje mnenje, da je vodstvo zunanjega obrata uporabilo pretežni del razpoložljivih sredstev za uradniška in poduradniška stanovanja, ki so res v dobrem stanju.

Beričevo pri Ljubljani

Zakaj so prašiči tako poceni? Mnogo lepega in koristnega se človek lahko nauči iz knjige življenja, če ji le hoče pazljivo slediti. Ker pa je taka šola danes tudi zelo nevarna, večina ljudi drvi brezglavo mimo nje. Preteklo nedeljo nam je bilo pri maši napovedano predavanje. Gnala me je radovednost, da sem tudi sam šel v prosvetni dom. Takoj ko sem vstopil v dvorano, se mi je čudno zdelo, da so se sicer verni farani tako slabo odzvali vabilu, ker je drugače dvorana vedno polna. Za uvod nam je gosp. predavatelj (župnik) prečital neke članke, katere je prepisal neki pater. S prečitanjem člankov pa mu je očividno zmanjkalo snovi. Kot dodatek smo slišali samo še to-le: Marksisti so satanovi poslanci. Zato vam rečem, dragi farani: To so prašiči, prašiči, v pravem pomenu besede. Pa se je ob teh zadnjih besedah zganil dremajoči možak ter vzdihnil: »Oh ja zato pa imajo prašiči tako slabo ceno!« Predavatelj je še dejal, da veljajo njegove besede predvsem industrijskim delavcem, ali razen mene ni bil nihče od njih navzoč. K poglavju o prašičih pa povem še to-le: Ni dolgo tega, ko sem truden in lačen prišel skozi vas. Potrkal sem v župnišču. Dobil sem bisago lepih naukov, o lenuhih in potepuhih. Nato sem se oglasil pri znanem podjetniku. Da me ni bilo treba ničesar dati, se mi je predstavil kot ubogi mlinarski pomočnik. Pozneje sem zvedel, da je možak za gostilniško mizo strahovit revolucionar in da mu je velik trn v peti — delavsko zavarovanje.

Kranj

Razpuščena občinska uprava. Banska uprava je razrešila občinsko upravo v Kranju.

Ustanovni občni zbor T. D. »Prijatelj Prirode« se je vršil 25. marca. Predsedoval mu je s. Tominec. V imenu centrale, oblastnega odbora in ljubljanske podružnice je pozdravil občni zbor s. Gogala, v imenu trboveljske podružnice pa s. Majdič. Oba delegata gosta sta obenem poljudno razložila pomen in naloge društva ter nekoliko zgodovine o početku gojenja turistike med delavstvom, ki more napredovati le v okviru lastnih planinskih društev. V imenu strokovno organiziranega delavstva je pozdravil občni zbor s. Kerč. Po prečitanju pravil, katere so ustanovniki soglasno odobrili, je bli izvoljen odbor iz vrst navdušenih planincev, kateri bodo smisel za turistiko uspešno širili med delavstvom. Popoldne so priredili člani novoustanovljenega društva krstni izlet k Sv. Joštu. Društvu želimo najlepši razvoj.

Delavskim planincem na področju sreza Kranj in Radovljica. Novoustanovljeno delavsko T. D. »Prijatelj Prirode« podružnica v Kranju ima v pravilih določen svoj delokrog za področje sreza Kranj in Radovljica. Vsi planinci obeh spolov, ki žele pristopiti kot člani in se udeleževati izletov, naj čimprej pristopijo. Članarina znaša letno Din 25, pristopnina Din 5. Za par dinarjev dobite tudi lep društveni (mednarodni) planinski znak. Še bolj bi nas pa veselilo to, da bi se tudi v delavskih krajih, kakor so Tržič, Lesce, Jesenice, oziroma Sl. Javornik itd., ustanovile svoje podružnice, s katerimi bi imeli priliko navezati najožje sodelovanje. Vse eventuelne informacije oziroma prijave je poslati na T. D. »Prijatelj Prirode«, podružnica Kranj. — Odbor.

Pevski koncert, ki ga je priredilo delavsko pevsko društvo »Cankar« iz Ljubljane, je bil zlasti po vsebini zelo pester. Na sporedu so bile delavske in različne narodne pesmi. Pevci so takoj s prvo pesmijo osvojili poslušalce, zlasti pa so želi aplavz za koroške in srbske narodne pesmi. Le žal, da dvorana ni bila zasedena kakor bi bilo želeti. Po koncertu se je med sodrugi razvila prijetna družabna zabava in je čas do odhoda le prehitro minul. Delavskemu pevskemu zboru »Cankar« se zahvaljujemo za gostovanje z željo, da nas zopet kmalu obišče.

Jesenice

Gostovanje kranjskih sodrugov. V nedeljo, dne 22. t. m. so nas prvič v »Delavskem domu« posetili kranjski sodrugi, ki so nam priredili prijeten večer. V kratkih besedah je pozdravil s. **Stražišar Polde** kranjske sodruge med nami, jim želel mnogo uspeha ter priporočal večjo medsebojno povezanost tako na kulturnem kot na strokovnem polju. S. **Kerč** se je zahvalil za prijazni pozdrav in povdaril, da je najtežje delo ravno na kulturnem polju, ker nam je bila nedavno razpuščena matica, ki je vse delo vodila enotno in po začrtani poti enako v vseh podružnicah. Zato je tudi želeti, da jo zopet dobimo, ker jo bomo znali še bolj ceniti kot kdajkoli poprej. Za krepke besede sta bila deležna obadva živalnega pritrjevanja iz prostorne in polne dvorane. Nato je takoj nastopil pevski zbor, ki nam je zapel »Delavski pozdrav« in še nekaj pesmi pod vodstvom s. **Bernarda mlajšega.** Mnogo obeta mladi zbor, ako bo pridno vadil in študiral. Mlademu pevovodji pa priporočamo pogum, ki bo s časom odpravil začetne nedostatke in pripeljal zbor do prave umetniške višine. Za tem so sledili solospevi in recitacije. Solospevj so bili vsi po vsebini liričnega značaja, ki več ali manj ugajajo le mladini. Z recitacijami je bilo pa ravno nasprotno. Vse so bile borbene, kar človeka poživi in mu utrdi pogum ter samozavest, da je tudi delavec človek — človek, ki vzdržuje pri življenju ves svet. Predvsem se je videlo, da posamezniki skrivajo v sebi pravi igralski talent in bodo s pridnim študijem nudili kranjskim sodrugom še marsikak prijeten večer. Izmed vseh točk pa je bila najbolj dovršeno naštudirana igrica enodejanka. Poznalo se je, da se je s. **Bernardova** potrudila in dala nastopu pravega skupnega obiležja. Tudi zasedba se ji je dobro posrečila, ker je vloge pravilno razdelila. Izmed vseh je bila Betka najboljša, ki je prav ustvarjena za slične vloge. Tako priprosto prepričevalen je bil njen nastop, da se je vsak z lahkoto poglobil v stvar in ji sledil. Priporočamo ji, da ostane še v naprej zvesta dramski umetnosti, kjer bo nekoč, če stopnjuje, le težko nadomestljiva v zasedbi. Želimo pa, da ostane zvesta tudi kranjski delavski diletantski družini. Tudi »sovražnik žensk« je bil dober v svoji vlogi in če bo nadalje pridno študiral Cankarja, kot ga je to pot na odru, je od njega pričakovati še marsikaj. »Stric iz Amerike« je prišel ravno o pravem času, ker je bila ura že pozna, igralci utrujeni in željni počitka po napornem delu. V bodoče priporočamo krajši program in kaj kolektivnega, ker na ta način se daje možnost vsem igralcem, da pridejo do veljave. Upamo, da se zopet kmalu vidimo še z boljšim in še bolj dovršenim programom. Družnost! — Š. F.

Mežica

Delo v dveh izmenah pri žični železnici. S 1. aprilom je predvideno obratovanje pri žični železnici in izbiralnici v dveh izmenah za dobo dveh mesecev. Pravijo, da bo sprejetih tudi nekaj delavcev in delavk. Želeti bi bilo, da pridejo v poštev predvsem oni, ki so bili prizadeti pri redukciji oktobra lanskega leta. Sicer pa bomo o sprejemanju delavcev v delo primorani drugič spregovoriti nekoliko obširneje. Nič bati, vse pride ob pravem času.

Pomožni akcijski odbor bo nakazal za praznike zadnjo podporo. Ni še pa gotovo, ako se bodo sezonska dela kmalu pričela?

Črna pri Prevaljah

Pogrešamo, da pri nas pomožni akcijski odbor za pomoč brezposelnim sploh ne obstoja, za kar bo potreba v bodoče poskrbeti. Gospodje v občinski upravi ne čutijo te potrebe. Interes vzbujajo samo kakšna uravnovesenja proračunov in znižanje plač.

Štore

Zborovanje. Dne 5. aprila bo ob 9. uri dopoldne v prostorih g. Adrineka shod. Poročala bosta s. Jurij Arh o sedanjem stanju Bratovske skladnice in s. Leskovšek o potrebi organizacije. Delavce, delavke in upokojence, osobito vse člane Bratovske skladnice vabimo, da se shoda udeleže, ker gre za važna in življenjska vprašanja. — **Savez metalskih radnika Jugoslavije, podr. Štore.**

Sladki vrh

Zborovanje SDSZJ. Minulo nedeljo se je vršilo v lokalih pri Strandnerju zborovanje delavstva Sladkogorske tovarne lepenke in papirja. Zborovanje je bilo kljub lepemu vremenu dobro obiskano. Predsedoval je s. Pezdiček, poročal pa je s. Jelen iz Maribora o socialni zakonodaji in pomenu strokovne organizacije. Pred zaključkom shoda se je priglasilo tudi več naročnikov na »Delavsko Politiko«. Sladkogorsko delavstvo ima velike težkoče z zdravniško službo, ker ima svojega uradnega zdravnika v Št. Ilju, medtem ko delavci, člani OUZD, stanujejo po več ur oddaljeni in raztreseni v raznih krajih. Tudi ni na razpolago potrebnega telefona, da bi zamogli bolniki pozvati zdravnika pravočasno na dom. Te nedostatke bo treba čimpreje odpraviti, da ne bodo na eni strani trpeli člani, na drugi strani pa ugled OUZD.

Delavski pravni svetovalec

Desetek od dediščine. — Vloga pri hranilnici.

Vprašanje: Podedoval sem po stricu nek denar. Davkarija pa zahteva sedaj od mene desetek od večje svote, kot sem jo prejel, ker so upniki pok. stricu del dolga že prej vrnili. Desetka tudi ne morem plačati, ker sem dobil vložno knjigo, a denarni zavod vloge noče izplačati. Kaj mi je storiti?

Odgovor: Davčna uprava je upravičena odmeriti in zahtevati »desetek« od one vsote, ki Vam je bila prisojena na podlagi zapuščinske razprave od sodišča. Ako so upniki manj dolgovali, kot Vam je bilo prisojeno, potem morate iti k sodišču, da zapuščinsko sodišče samo zniža Vašo dedščino in dostavi tozadevni sklep davčni upravi, ki bo potem desetek odmerila od tega zneska. Drugače se pred davčno upravo zahtevanega desetka ne morete ubraniti. — Tisti denarni zavod ni pod zaščito in Vam vsled tega mora vlogo izplačati. Ako ste vlogo odpovedali, če je bila morda vezana na kak odpovedni rok, potem dajte hranilnici primeren rok pod grožnjo tožbe. Če bi še to ne pomagalo, lahko izplačilo vloge iztožite.

B. P. Podvin pri Laškem. Vprašanje: Moj sin se je pri delu smrtno ponesrečil. Pokojnik je vzdrževal mene in svoje brate, ki so za delo nesposobni. Ali imam pravico do nezgodne rente za sebe in za otroke? — Odgovor: § 90 zak. o zavarovanju delavcev pravi, da dobivajo roditelji, ded in babica zakonitih ali nezakonitih otrok, odnosno vnučadi kot letno rento eno tretjino zavarovanega letnega zaslužka umrlega zavarovanca, ako je le-ta za njih vzdrževanje pretežno skrbel. Pod enakimi pogoji dobivajo rento vnučad, bratje in sestre in sicer v enaki višini kot roditelji, toda samo do 16. leta starosti. Poizkusite s prošnjo na OUZD v Ljubljani. Ako bo odklonjena, boste lahko vložili pritožbo na rentni odbor OUZD.

F. A., Žalec: Vprašanje: Koliko znaša podpora OUZD za dečjo opremo? — Odgovor: Od l. 1929 dalje izplačuje OUZD članicam in svojkam vsem enako podporo za dečjo opremo v iznosu Din 150. Poprej enkrat je dobivala članica dečjo opremo v 14 kratnem iznosu zavarovane mezde.

I. P., Sv. Lovrenc n. Poh. Vprašanje: Sklenil sem zavarovanje proti požaru na izrecno prigovarjanje zastopnika zavarovalne družbe. Sedaj bi jo rad zrušil, ker ne morem plačevati premij. — Odgovor: Ako ste pogodbo podpisali, je pravomočno sklenjena. Enostransko pogodbe ne morete zrušiti. Lahko pa jo odpoveste v roku, ki je predviden v določilih na zadnji strani zavarovalne police. Najbrž pa je pogodba nekaj let sploh neodpovedljiva.

Širite „Delavsko Politiko“!

IVAN KRAVOS
Maribor, Aleksandrova cesta 13
Kovčegi, ročne torbice, denarnice, nahrbtnike, gamaše, nogometne žoge itd. v veliki izberi in nizkih cenah.
Za vsaki dan! Za praznik! Za potovanje!

Nad 80 raznih vrst

že od Din 98·— naprej

Karo

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.